

Šli so v svet, dediči Kristove suknje, in so oznanjali tisočletno kraljestvo. Trpeli so in so umrli v trpljenju in sladkosti. Njih bogastvo pa je ostalo in na stotine je bilo dedičev. Razšli so se, razbegli se na vse strani prostrane zemlje; vsi bogati dediči, lastniki Kristove suknje. Z njimi je šel evanĝelij o trpljenju in o zmagoslavnem poveličanju iz trpljenja. In kakor so trpeli in kakor so umirali v trpljenju: njih dedičev je bilo na tisoče, bilo jih je na milijone. Ni bilo gore tako visoke, ne doline tako globoke, da bi ne čula njih glasu...

Brate, čemu jokaš? Raduj se in vriskaj od radosti: — — tudi ti nosiš Kristovo suknjo, kakor jo nosim jaz. Kakor jaz in kakor silni milijoni trpečih. Pa pride čas in blizu je, ko se bo razodelo vse do konca: da naše trpljenje ni bilo izlito kakor voda v pesek, temveč da nam je pognojilo, zalilo in hranilo večno poveličanje; ko se bo razodelo, da je vsaka naša solza osušila tisočero drugih; in ko se bo navsezadnje preslavno razodelo, da smo mi vsi, mi zmagovalci, ki smo trpeli zaradi pravice, nosili rdečo Kristovo suknjo...

Sanje infanterista Blaža.¹

† Ivan Cankar.

Zašel sem bil v kraje, ki so mi bili bolj tuji od same devete dežele. Ljudje so tam še govorili s človeškimi glasovi in besedami, ali kar so govorili, sem komaj napol razumel. Zdelo se mi je, da blodijo vsi v nekakšni omotici, da se jim je bila pamet prečudno razbolela, tako da kriče razdraženi brez vzroka, begajo venomer in sami ne vedo, ne čemu, ne kod. Kmalu sem jim bil podoben tudi sam in če bi se videl v ogledalu, kakor sem bil še pred štirinajstimi dnevi, bi ostrmel in se ne bi spoznal.

S frajtarjem Arselinom, ki je bil nerodnim ljudem varuh in kažipot, sva stopala počasi po kamenitih stopnjicah ter sva prišla mimo infanterista, ki je z brezovo metlo snažil blatni hodnik. Postaren, suhoten človek je bil in zanikerno oblečen.

»Oglej si ga!« se je zasmel frajtar in je pokazal nanj. »Navidez je najbolj zavrženo bitje v tej hiši, ali v resnici je najsrečnejši človek med nami. To je infanterist Blaž, služabnik služabnikov. Zarana, ko mi drugi še trdno, neprespani in premraženi zéhamo na slami, opravlja infanterist Blaž posel in službo za lenuhe. Ni ga dela, da bi se ga branil; narobe, še sam se peha za njim. Z metlo in cunjjo v roki ti hodi ves božji dan po dvoriščih, stopnjicah in hodnikih; če bi imeli prašiče, bi jih krmil, če bi imeli krave, bi jih molzel. Mislim, da si tudi ponoči ne da mirú; jesti ga nisem videl še nikoli. Da bi mu ukazali uši loviti, bi jih lovil, še smehljaje bi jih lovil; ker smehlja se zmirom. Do hvaležnosti mu ni, pa je tudi ni deležen; prav tako malo mu je do posmeha in žalbesede; smehlja se

in gleda veselo s svetlimi očmi, kakor da bi rekel: Oj, gospod, kako pravična je tvoja beseda in kako zelo jo zaslužim!«

»Kaj se mu je zmedlo v pameti?«

Frajtar Arselin se je zasmel naglas.

»Da bi se nam bilo vsem na tako sorto... blagor se nam!«

Šla sva preko dvorišča in mimo straže na cesto. V mislih mi je bil infanterist Blaž, pohlevni služabnik služabnikov.

»Pa saj je bolan!« sem rekel. »Ko je stal tam, s tisto brezovo metlo v roki, je bil podoben smrti.«

»Seveda je bolan, jetičen je! In povrh je bil še ranjen, naravnost v pljuča jo je dobil. Zdi se mi, da nalašč zatajuje kašelj, zato da bi drugih ne motil in žalil. Morda hodi kašljat na stranišče.«

»Kaj je bil na fronti?«

»Pet mesecev. Ob Dnjestru jo je izkupil. In ko je ležal v špitalu, se mu je prikazal sam Jezus Kristus.«

Frajtar se je nasmehnil.

»Pravi, da se mu je prikazal, prav zares, ob belem dnevu, ne v sanjah. Vprašaj ga, pa ti bo povedal sam. Nič ne skriva drugim te čudežne prikazni, te svoje nezaslišane sreče. In čeprav se mu je zmedlo v pameti! Bogat je, bogatejši od nas vseh, zato je lahko suženj brez sramote in brez škode. Oj, da bi vsakdo med nami nosil v sebi tako toplo luč, marsikdaj bi ga ne zeblo, marsikatere sence bi ne bilo! Ta bo umrl smehljaje in brez strahu, kakor da bi stopil iz mrāčne veže na svetlo cesto.«

Tisto noč se mi je sanjalo o infanteristu Blažu. Z zlato glorio nebeško je bil kronan, nosil pa je posvalvano in zamazano monturo.

¹ Spada v ciklus »Podob iz sanj«; zakaj jo je izločil, ni znano, mogoče radi cenzure. Op. ur.

Drugi dan koj navsezgodaj sem ga videl na dvorišču. Ivje mu je viselo od košatih brk; jutro je bilo mrzlo in megleno.

Stopil sem k njemu, da bi ga ogovoril, beseda pa mi je ostala nema na jeziku. Njegovih oči, mi-slim, da me je bilo strah. Svetlosinje so bile, nastožaj odprte, njih pogled je bil mehak in udan; ali v njih globočini, na dnu čiste vode, je ležala ne-dosegljiva skrivnost, ki je gledala name kakor na tujca in grešnika. Šel sem dalje in čutil sem prav natanko pogled teh svetlosinjnih oči na svojem hrbtu. Zaskelilo me je v lica kakor posmehljiva beseda; vrnil sem se ponižan in razdražen.

»Infanterist Blaž, povej no, kako je bilo, ko sta se pobratila s Kristusom!«

Nič preveč ni bil osupel, smehljaj se je kakor ponavadi, gledal me je mirno in prijazno.

»Nisva se pobratila; kako bi se Bog pobratil s takim...? Ali usmiljen je bil z menoj, ko sem bil v neznani sili. Takrat so rekli, da mi je smrt že blizu; ponoči sem jo videl sam, ko se je nagnila čez moje vzglavje; mrzla je bila tako močno, da sem slano čutil na licih. Po kosilu so šli vsi na dvorišče, tudi tisti, ki so šepali ob palici; ker zunaj je bilo gorko solnce. Meni pa je bilo sitno in žalostno, da sem bil sam. Ta zadnji, preden je duri zaloputnil, je še rekel: Boš v miru umrl! — Čaka! sem smrti v strahu božjem, kakor se spodobi za kristjana. Mnogo sem storil grehov v svojem življenju, mnogo in velikih; stali so tam kakor črni kantoni kraj ceste... Ti že veš, moj Bog, kako je bilo! — sem rekel. Ko sem to rekel v svojem kesanju, so se nastožaj odprla velika vrata, ki so bila zmirom zaklenjena. Prišel je Jezus Kristus, v tistem svojem rdečem plašču, ki sega od vratu do

gležnjeve. Vesele milosti polne so bile njegove oči, od okna je sijalo solnce na njegovo svetlo brado. Začudil se nisem nič, vse je bilo kakor ukaz. Vstal sem, nataknil sem si copate, prijel me je za roko in šla sva na dvorišče. Še zdaj se mi čudno zdi, kako se je zgodilo, da nisva tam srečala nikoogar. Z dvorišča sva se napotila na vrt, z vrta na polje. Ne snega ni bilo, ne slane; zemlja je cvetela brez strahu in bolečin, kakor v tistih časih, ki jih zdaj več ni. Šla sva, šla; držal me je za roko, izpregovoril pa ni besede, tudi ozrl se ni name; vedel pa sem, da misli name venomer. Kako sva se vrnila in kedaj, ne vem nič več; ali ko sem se vrnil, sem bil zdrav... In zmirom ga vidim.«

Že mi je bilo, da bi se zasmel, ko me je vprašanje zapeklo na ustnicah.

»Pravijo, da si bil na fronti?«

»Bil sem!«

»Ali si ubil človeka?«

»Sem! Enega sem zabodel z bajonetom, prav ko se je bil ob korenino spotaknil... naravnost planil je s trebuhom v nož. Drugega sem lopnil s kopitom, da je zaplesal v kolobarju ter telebnil kakor snop... Ustrelil sem jih troje; za teh troje vem. Eden je bil čisto mlad fantek; pol ure kasneje sem ga videl, naravnost v usta sem ga bil zadel; tam je ležal v snegu z razprostrtima rokama, kakor na križu razpet...«

»Pa ti nič ni žal... za tega fantka vsaj?«

»Čemu?« se je verno začudil infanterist Blaž.

»Ali bi spet šel na fronto?«

»Kakor pač ukažejo!«

Mirne in krotke so bile njegove oči, iz njih globočine je gledal sam Kristus...

Črna bolest je segla v mojo dušo.

„Ministerijalna komisija.“¹

† Ivan Cankar.

Prejel sem povabilo od c. kr. deželne vlade, da naj se dne 14. marca ob desetih dopoldne oglasi »v svrhu zaslišanja pri ministerijalni komisiji«. Povabilo ni povedalo, kdo je ta skrivnostna komisija in kaj da hoče od mene. Slutil pa sem, da ima opraviti z nesrečo tistih ljudi, ki so po nedolžnem trpeli, ter s težkimi grehi beričev, denuncijantov in ministrov. Zato sem šel tja natanko ob določeni uri.

¹ Kakor je razvidno iz vsebine, namenjena za »Jugoslovan«; zakaj ni bila priobčena, nisem mogel dognati, mogoče z ozirom na cenzuro. Op. ur.

Tam sem že ugledal profesorja, publicista, učitelja, umetnika — ugledal sem jih na hodniku, kjer so udano sloneli ob zidu, dihali väse zatoхло so-parico (kajti za poslopje c. kr. vlade je premoga v izobilici) ter čakali. Čakali četrt ure, še četrt, še tretjo četrt. Meni pa se je mahoma zazdelo, da so bivši obtoženci zdaj tožitelji in da bi sodniku ne bilo čisto prav, če bi moral čakati na obtoženca tri četrti ure, zato ker ta obtoženec še ni zajtrkoval. Tako sem vzel klobuk in suknjo ter sem šel po svojih potih.